ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 11ης Ιανουαρίου 2007 *

Στην υπόθεση C-384/05,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2005, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Οκτωβρίου 2005, στο πλαίσιο της διαδικασίας

Johan Piek

κατά

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, προεδρεύοντα του τετάρτου τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues και K. Schiemann, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Σεπτεμβρίου 2006,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο J. Piek, εκπροσωπούμενος από τους A. van Beek και G. de Jager, advocaten,

— η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τις H. G. Sevenster, M. de Mol και M. P. van Ginneken,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις H. Tserepa-Lacombe και M. van Heezik,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων εκ μέρους του,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά το καθεστώς των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων που απορρέει από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 148, σ. 13), όπως

τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984 (ΕΕ L 90, σ. 10), και από τον κανονισμό 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 (ΕΕ L 90, σ. 13), ειδικότερα δε αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του J. Piek, γαλακτοπαραγωγού ο οποίος το 1979 συνήψε, βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί συστάσεως καθεστώτος πριμοδοτήσεων για τη μη διάθεση σε εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και την αναδιάρθρωση των αγελών βοοειδών γαλακτοπαραγωγής (ΕΕ L 131, σ. 1), συμφωνία περί μη διαθέσεως γάλακτος στο εμπόριο για περίοδο τεσσάρων ετών με τον Οργανισμό χρηματοδοτήσεως της αγροτικής αναπτύξεως και εξυγιάνσεως (Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw, στο εξής: συμφωνία "SLOM"), και του Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Υπουργείου Γεωργίας, Περιβάλλοντος και Αλιείας), με αντικείμενο την άρνηση χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς βάσει του άρθρου 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Η κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων καθιερώθηκε με τον κανονισμό 804/68.

4 Προς αποφυγή των διαρθρωτικών πλεονασμάτων, ο κανονισμός 1078/77 προέβλεψε σύστημα πριμοδοτήσεων για τους γεωργούς που δεσμεύονται να μη διαθέσουν στο εμπόριο το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα τους (πριμοδότηση

λόγω μη εμπορίας) ή μετατρέπουν το γαλακτοπαραγωγικό κοπάδι σε κοπάδι παχύνσεως (πριμοδότηση μετατροπής). Η πριμοδότηση μη εμπορίας χορηγείται, κατόπιν σχετικού αιτήματος, σε κάθε παραγωγό που δεσμεύεται, για ελάχιστη περίοδο τεσσάρων ετών, να μη διαθέσει ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα προερχόμενα από την εκμετάλλευσή του εξ επαχθούς ή χαριστικής αιτίας.

5 Ο κανονισμός 856/84 εισήγαγε στον κανονισμό 804/68 το άρθρο 5γ το οποίο καθιερώνει καθεστώς συμπληρωματικής εισφοράς επί του γάλακτος και του οποίου η παράγραφος 1 προβλέπει τα εξής:

«[...]

Το καθεστώς της εισφοράς τίθεται σε εφαρμογή σε κάθε περιοχή του εδάφους των κρατών μελών σύμφωνα με μία από τις ακόλουθες εναλλακτικές λύσεις:

Εναλλακτική λύση Α

— Η εισφορά οφείλεται από κάθε παραγωγό γάλακτος επί των ποσοτήτων γάλακτος ή/και ισοδυνάμου γάλακτος που παρέδωσε σε έναν αγοραστή και οι οποίες, κατά τη διάρκεια της σχετικής δωδεκάμηνης σχετικής περιόδου, υπερβαίνουν μια ποσότητα αναφοράς που πρόκειται να καθοριστεί.

[...]»

6 Οι λεπτομέρειες εφαρμογής του κανονισμού 804/68, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 856/84, καθορίζονται στον κανονισμό 857/84.

7 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, η ποσότητα αναφοράς γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος καθορίζεται βάσει της ποσότητας που προμήθευσε ο παραγωγός κατά το έτος 1981. Βάσει της παραγράφου 2 του ίδιου αυτού άρθρου, τα κράτη μέλη μπορούν πάντως να επιλέξουν ως έτος αναφοράς το 1982 ή το 1983. Στις Κάτω Χώρες ορίσθηκε ως έτος αναφοράς το 1983.

8 Το άρθρο 3 του κανονισμού 857/84 ορίζει τα εξής:

«Για τον καθορισμό των ποσοτήτων αναφοράς που αναφέρονται στο άρθρο 2 και στ[ο] πλαίσι[ο] της εφαρμογής των εναλλακτικών λύσεων Α και Β, λαμβάνονται υπόψη ιδιαίτερες καταστάσεις υπό τους εξής όρους:

1) Οι παραγωγοί που προσυπέγραψαν ένα σχέδιο ανάπτυξης της γαλακτοκομικής παραγωγής με βάση την οδηγία 72/159/ΕΟΚ, το οποίο κατατέθηκε πριν από την 1η Μαρτίου 1984, μπορούν να επιτύχουν, σύμφωνα με την απόφαση του κράτους μέλους:

— εάν το σχέδιο βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της εκτελέσεως, ειδική ποσότητα αναφοράς που λαμβάνει υπόψη τις ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που προβλέπει το σχέδιο ανάπτυξης,

— εάν το σχέδιο έχει εκτελεστεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1981, ειδική ποσότητα αναφοράς που λαμβάνει υπόψη τις ποσότητες γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων που παραδόθηκαν το έτος κατά τη διάρκεια του οποίου περατώθηκε το σχέδιο.

Μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη, αν το κράτος μέλος διαθέτει επαρκείς πληροφορίες, οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν χωρίς σχέδιο ανάπτυξης.

[...]»

9 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1989, που τροποποίησε τον κανονισμό 857/84 (ΕΕ L 84, σ. 2) εισάγοντας, μεταξύ άλλων, το άρθρο 3α βάσει του οποίου ήταν δυνατή η χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, λόγω δεσμεύσεως που ανέλαβαν βάσει του κανονισμού 1078/77 (δέσμευση που στις Κάτω Χώρες αντιστοιχεί με συμφωνία «SLOM») και της οποίας η ισχύ έπαυε, ανάλογα με την περίπτωση, μετά την 30ή Σεπτεμβρίου 1983 ή μετά την 31η Δεκεμβρίου 1983, δεν μπόρεσαν να λάβουν ποσότητα αναφοράς κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 857/84. Η χορήγηση της ειδικής αυτής ποσότητας αναφοράς προϋπέθετε την τήρηση των όρων του κανονισμού 764/89.

10 Από το άρθρο 5 του κανονισμού 857/84 προκύπτει ότι οι συμπληρωματικές ποσότητες αναφοράς τις οποίες αφορά, μεταξύ άλλων, το άρθρο 3 του ίδιου αυτού κανονισμού μπορούν να χορηγηθούν μόνον εντός των ορίων της εγγυημένης για κάθε κράτος μέλος ποσότητας. Οι ποσότητες αυτές πρέπει να αντληθούν από το εθνικό απόθεμα. Το απόθεμα αυτό συνίσταται σε ποσότητες αναφοράς που δεν κατανεμήθηκαν στους παραγωγούς και σε ποσότητες αναφοράς που αποδεσμεύθηκαν, ιδίως κατόπιν παύσεως δραστηριότητας εκ μέρους παραγωγών.

Η ολλανδική ρύθμιση

11 Η κρίσιμη ολλανδική ρύθμιση περιλαμβάνεται στην υπουργική απόφαση περί συμπληρωματικής εισφοράς (Beschikking Superheffing), της 18ης Απριλίου 1984, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 1984.

12 Κατά το άρθρο 2 της αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1984, ο παραγωγός οφείλει συμπληρωματική εισφορά σε περίπτωση υπερβάσεως της ποσότητας αναφοράς που του χορηγήθηκε.

13 Ο βασικός κανόνας όσον αφορά τη χορήγηση ποσοτήτων αναφοράς προβλέπεται στο άρθρο 5 της αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1984, που όριζε, είτε υπό τη μορφή που είχε κατά την ημερομηνία των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης είτε υπό τη μορφή της υπουργικής αποφάσεως που τροποποίησε την απόφαση περί συμπληρωματικής εισφοράς (γάλα) [Wijziging Beschikking Superheffing (melk)], της 28ης Μαρτίου 1985, ότι δεν οφείλεται εισφορά για την ποσότητα που χορηγήθηκε το 1983, μειωμένη κατά 8,65 %.

14 Το άρθρο 3 του κανονισμού 857/84 τέθηκε σε εφαρμογή με το άρθρο 11 της αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1984, που προβλέπει τους κανόνες χορηγήσεως ειδικών ποσοτήτων αναφοράς. Η διάταξη αυτή, ως είχε κατά την ημερομηνία των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, προέβλεπε τα εξής:

«1. Όποιος ανέλαβε μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1981, αλλά πριν από την 1η Μαρτίου 1984, δέσμευση για την πραγματοποίηση επενδύσεων, δικαιούται βάσει του παρόντος άρθρου να λάβει ειδική ποσότητα η οποία παρεκκλίνει από την ποσότητα που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1 ή παράγραφος 2. Το δικαίωμα αυτό υφίσταται και όταν τις υποχρεώσεις αυτές έχει αναλάβει άλλο πρόσωπο το οποίο έχει εμπράγματα δικαιώματα επί του οικείου πράγματος.

2. Ως υποχρεώσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων κατά την έννοια της παραγράφου 1 νοούνται οι υποχρεώσεις για επένδυση ή οι υποχρεώσεις στο πλαίσιο του Besluit landbouwbedrijven met ontwikkelingsmogelijkheden (διατάγματος περί των αγροτικών εκμεταλλεύσεων που έχουν δυνατότητα αναπτύξεως, Stcrt. 1974, 83 και 89) για την εκτέλεση εγκεκριμένου αναπτυξιακού σχεδίου που αφορά ποσό:

a) τουλάχιστον 50 000 [NLG] για την αντικατάσταση μέρους των υπαρχουσών θέσεων για ζώα ή την αύξηση του αριθμού τους, η δε αντικατάσταση ή προσθήκη αυτή πρέπει να αφορά τουλάχιστον το 20 % της εκμεταλλεύσεως (με ελάχιστο όριο τις πέντε θέσεις) και ο συνολικός αριθμός των θέσεων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις εξήντα, ή

b) τουλάχιστον 100 000 [NLG] για την αντικατάσταση μέρους των υπαρχουσών θέσεων για ζώα ή την αύξηση του αριθμού τους, η δε αντικατάσταση ή αύξηση αυτή πρέπει να αφορά τουλάχιστον το 25 % της εκμεταλλεύσεως και ο συνολικός αριθμός των θέσεων για ζώα να υπερβαίνει τις εξήντα.

Ως "υποχρεώσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων" νοούνται οι υποχρεώσεις οι οποίες αφορούν τουλάχιστον το 90 % των ποσών που αναφέρονται στα στοιχεία a και b, όταν ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει ότι έχει παράσχει προσωπική εργασία αξίας τουλάχιστον ίσης με τη διαφορά μεταξύ του ποσού που αναφέρεται στα στοιχεία a και b και του ποσού που αφορούν οι υποχρεώσεις.

3. Ως θέσεις για ζώα, κατά την έννοια της παραγράφου 2, νοούνται οι θέσεις που προορίζονται για τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ή τις αγελάδες αναπαραγωγής, περιλαμβανομένων των εγκαταστάσεων που αποτελούν συνέχεια των θέσεων αυτών, εφόσον οι πιο πάνω θέσεις και εγκαταστάσεις άρχισαν να χρησιμοποιούνται μετά την 1η Ιανουαρίου 1982.

4. Η ειδική ποσότητα αναφοράς στην οποία αναφέρεται η παράγραφος 1 ισούται με την ποσότητα που προμήθευσε ο ενδιαφερόμενος στην επιχείρηση στην οποία πραγματοποιήθηκαν οι επενδύσεις, εντός περιόδου προμηθειών 52 εβδομάδων, η οποία στην πράξη αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος και που προηγείται της αναλήψεως των δεσμεύσεων που αφορά η παράγραφος 1, ποσότητα στην οποία πρέπει να προστεθεί ο αριθμός κιλών για τον οποίο αναγνωρίζεται το δικαίωμα και ο οποίος υπολογίζεται ως εξής: συνολικός αριθμός συμπληρωματικών ή νέων θέσεων μείον αριθμός αγελάδων γαλακτοπαραγωγής ή αναπαραγωγής διαθέσιμων στην επιχείρηση κατά το έτος που προηγήθηκε της αναλήψεως των υποχρεώσεων, όταν ο αριθμός αυτός είναι ανώτερος του αριθμού των θέσεων που ήταν διαθέσιμες πριν την επέκταση μειωμένος κατά το 20 % της επεκτάσεως αυτής, επί 5 500, το σύνολο μειωμένο κατά 8,65 %, λαμβανομένου υπόψη ότι:

a) όταν η πραγματική έναρξη λειτουργίας κατά την έννοια της παραγράφου 3 πραγματοποιήθηκε το 1983, λαμβάνονται υπόψη τα δύο τρίτα της ποσότητας που υπολογίζεται κατά την ως άνω μέθοδο, υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 1 ή 2, και ότι

b) όταν η πραγματική έναρξη λειτουργίας κατά την έννοια της παραγράφου 3 πραγματοποιήθηκε πριν από την 1η Απριλίου 1985, λαμβάνεται υπόψη το ήμισυ της ποσότητας αυτής, υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 1 ή 2,

c) όταν η πραγματική έναρξη λειτουργίας κατά την έννοια της παραγράφου 3 πραγματοποιήθηκε μετά την 31η Μαρτίου 1985 αλλά πριν την 1η Ιανουαρίου 1986, εφαρμόζεται μόνον το άρθρο 5, παράγραφος 1 ή 2.

Όταν η πραγματική έναρξη λειτουργίας κατά την έννοια της παραγράφου 3 πραγματοποιήθηκε μετά το 1985, δεν αναγνωρίζεται κανένα δικαίωμα λήψεως ειδικής ποσότητας βάσει των διατάξεων του άρθρου αυτού. Για τους παραγωγούς

που, κατά τη διάρκεια του έτους που προηγήθηκε της προσυπογραφής των δεσμεύσεων, δεν προέβησαν σε καμία προμήθεια ή άμεση πώληση, η ποσότητα υπολογίζεται με βάση το 10 αντί του 20 %.

[...]»

15 Η απόφαση περί της συμπληρωματικής εισφοράς που ισχύει για τους μετέχοντες σε σύστημα σφαγής ή μετατροπής της αγέλης που προορίζεται για γαλακτοπαραγωγή (Beschikking Superheffing SLOM-deelnemers), της 16ης Μαΐου 1989, αφορούσε τους γαλακτοπαραγωγούς που δεν διέθεσαν γάλα στο εμπόριο το 1983 λόγω δεσμεύσεως απορρέουσας από συμφωνία «SLOM». Η ρύθμιση αυτή τους παρείχε τη δυνατότητα να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Ο J. Piek, γαλακτοπαραγωγός στις Κάτω Χώρες, συνήψε το 1979 με τον Οργανισμό χρηματοδοτήσεως της αγροτικής αναπτύξεως και εξυγιάνσεως συμφωνία «SLOM», στο πλαίσιο της οποίας δεσμεύθηκε, έναντι πριμοδοτήσεως, να μην προμηθεύσει γάλα ή γαλακτοκομικά προϊόντα από τις 11 Μαρτίου 1980 έως τις 10 Μαρτίου 1984. Κατόπιν αυτού, ο J. Piek μετέβαλε τη δραστηριότητά του μετατρέποντας την εκμετάλλευσή του από μονάδα γαλακτοπαραγωγής σε μονάδα παχύνσεως ζώων.

17 Στο πλαίσιο διαδικασίας προσκυρώσεως, ο J. Piek ανέλαβε έκταση 36 εκταρίων γειτνιάζουσα με τα κτίρια της εκμεταλλεύσεώς του, η οποία του παραχωρήθηκε υπό τον όρο ότι θα τη χρησιμοποιήσει (για πρώτη φορά ή εκ νέου) ως μονάδα γαλακτοπαραγωγής.

18 Προϋπόθεση για την αναγκαία προς τούτο μετατροπή του σχεδίου εκμεταλλεύσεως του εδάφους ήταν ότι J. Piek θα έπρεπε να ζητήσει πριν από την 1η Ιουλίου 1981 οικοδομική άδεια για την κατασκευή βουστασίου και ότι η κατασκευή θα άρχιζε εντός του 1981. Στις 11 Ιουνίου 1981 ο J. Piek συνήψε με επιχειρήσεις τρεις συμβάσεις για την κατασκευή των θεμελίων και του κτιρίου και στη συνέχεια για τη διαμόρφωση βουστασίου για αγελάδες γαλακτοπαραγωγής. Η κατασκευή αυτή ολοκληρώθηκε το 1983.

19 Ο J. Piek υπέβαλε στις 27 Ιουνίου 1984, δυνάμει του άρθρου 11 της αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1984, την αίτηση στην οποία στηρίχθηκε η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

20 Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1984 με την αιτιολογία ότι οι υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων στον τομέα της γαλακτοπαραγωγής είχαν αναληφθεί πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1981. Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της αποφάσεως της 11ης Απριλίου 1984, αυτές οι υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων έπρεπε να είχαν αναληφθεί μεταξύ 1ης Σεπτεμβρίου 1981 και 1ης Μαρτίου 1984.

21 Ο J. Piek υπέβαλε διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Η ένσταση αυτή κηρύχθηκε αβάσιμη με απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1984.

22 Κατόπιν αυτού, ο J. Piek προσέφυγε σε διάφορα ολλανδικά δικαστήρια. Το Hoge Raad der Nederlanden επελήφθη αρχικώς αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Gerechtshof te 's-Gravenhage της 18ης Μαΐου 2000, την οποία ακύρωσε με την από 24 Μαΐου 2002 απόφασή του. Η υπόθεση παραπέμφθηκε, ακολούθως, στο Gerechtshof te Amsterdam, κατά της αποφάσεως του οποίου ασκήθηκε από τον προσφεύγοντα αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden.

23 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει περαιτέρω ότι, λόγω της συμφωνίας «SLOM» που είχε συνάψει, ο προσφεύγων της κύριας δίκης δεν διέθεσε στο εμπόριο ούτε γάλα ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα το 1983, έτος που είχε επιλεγεί από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ως έτος αναφοράς. Δεν μπορούσε επίσης να λάβει ειδική ποσότητα αναφοράς βάσει της αποφάσεως της 16ης Μαΐου 1989.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντίκειται το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84 σε εθνική ρύθμιση που θεσπίστηκε για την εκτέλεση της διατάξεως αυτής και προβλέπει ότι στους παραγωγούς που έχουν αναλάβει υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων, είτε στο πλαίσιο αναπτυξιακού σχεδίου είτε όχι, μπορεί να χορηγηθεί ειδική ποσότητα αναφοράς μόνον αν ανέλαβαν αυτές τις υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1981, αλλά πριν από την 1η Μαρτίου 1984;

2) Στην περίπτωση που στο πρώτο ερώτημα δεν μπορεί να δοθεί γενική απάντηση: βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει να εκτιμηθεί κατά πόσον ο κατά το πρώτο ερώτημα χρονικός περιορισμός είναι συμβατός με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 857/84;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

25 Με τα δύο αυτά ερωτήματα, που πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επί της εξουσίας ενός κράτους μέλους να περιορίσει, μέσω εθνικού μέτρου εφαρμογής του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84, την κατηγορία των δυνάμενων να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς γαλακτοπαραγωγών σε εκείνους που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μεταξύ της 1ης Σεπτεμβρίου 1981 και της 1ης Μαρτίου 1984, στο πλαίσιο αναπτυξιακού σχεδίου, αποκλείοντας με τον τρόπο αυτό τους γαλακτοπαραγωγούς που είχαν αναλάβει τέτοιου είδους υποχρεώσεις πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1981.

26 Καταρχάς, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι ο κανονισμός 856/84 καθιέρωσε συμπληρωματική εισφορά επί των χορηγούμενων ποσοτήτων γάλακτος που υπερβαίνουν μια καθορισθείσα για κάθε κράτος μέλος ποσότητα αναφοράς.

27 Όπως διευκρινίστηκε με τη σκέψη 7 της παρούσας αποφάσεως, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, χρησιμοποιώντας την ευχέρεια που του παρέχει το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, προέβλεψε ότι, στο έδαφός του, η ποσότητα αναφοράς ισούται με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε το 1983.

28 Παρεκκλίσεις από τους κανόνες αυτούς, που προβλέπουν για τους παραγωγούς τη δυνατότητα να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς σε ορισμένες περιπτώσεις και υπό ορισμένες συνθήκες προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 3 του κανονισμού 857/84.

Επί της υπάρξεως διακριτικής ευχέρειας στο πλαίσιο του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84

29 Όσον αφορά τις παρεκκλίσεις του άρθρου 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, το Δικαστήριο αναγνώρισε στα κράτη μέλη διακριτική ευχέρεια ως προς το αν θα προβλέψουν τη χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς που αφορά η διάταξη αυτή (απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 11) και ενδεχομένως καθορίσουν τις ποσότητες αυτές, προκειμένου να ληφθεί υπόψη υπό εξέλιξη αναπτυξιακό σχέδιο (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989, 196/88 έως 198/88, Cornée κ.λπ., Συλλογή 1989, σ. 2309, σκέψη 13) ή αναπτυξιακό σχέδιο το οποίο εκτελέστηκε μετά την 1η Ιανουαρίου 1981 (απόφαση της 12ης Ιουλίου 1990, C-16/89, Spronk, Συλλογή 1990, σ. I-3185, σκέψεις 11 και 12).

30 Αντιθέτως προς τους προσφεύγοντες στις προαναφερθείσες υποθέσεις, ο J. Piek πραγματοποίησε τις επενδύσεις του εκτός αναπτυξιακού σχεδίου κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

31 Όπως επισήμανε η Επιτροπή, πρέπει πάντως να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη έχουν την ίδια διακριτική ευχέρεια στην περίπτωση που προβλέπει το άρθρο 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84. Ο J. Piek, εξάλλου, δεν βάλλει κατά καθαυτής της υπάρξεως της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας, αλλά κατά της ενδεχόμενης δυνατότητας που παρέχει σε ένα κράτος μέλος να περιορίσει τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς στους γαλακτοπαραγωγούς που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1981, περιορίζοντας, ως εκ τούτου, την κατηγορία των παραγωγών που μπορούν να λάβουν την οικεία ποσότητα.

Επί των ορίων της ασκούμενης βάσει του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84 διακριτικής ευχέρειας

32 Όταν ένα κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει τη δυνατότητά του να χορηγήσει ειδικές ποσότητες αναφοράς κατά το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84, το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει περιορίζεται από τις επιταγές που απορρέουν από τη διάταξη καθαυτή, από τον σκοπό που επιδιώκει, καθώς και από την αρχή περί απαγορεύσεως των διακρίσεων (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Spronk, σκέψεις 13 και 17).

33 Μολονότι οι επιταγές αυτές διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της αναγνωρισμένης στα κράτη μέλη εξουσίας καθορισμού των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς υπέρ διαφόρων παραγωγών που προσυπέγραψαν αναπτυξιακό σχέδιο, λαμβανομένης υπόψη της προαναφερθείσας αποφάσεως Spronk, πρέπει να γίνει δεκτό ότι πρόκειται περί επιταγών οι οποίες ισχύουν επίσης για τις προϋποθέσεις που προβλέπει ένα κράτος μέλος όσον αφορά τη χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στην περίπτωση επενδύσεων πραγματοποιούμενων χωρίς αναπτυξιακό σχέδιο, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

34 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, κατά τη λήψη μέτρων εφαρμογής κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως, οι εθνικές αρχές υποχρεούνται να ασκούν τη διακριτική τους ευχέρεια τηρώντας τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η αρχή της αναλογικότητας (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 20ής Ιουνίου 2002, C-313/99, Mulligan κ.λπ., Συλλογή 2002, σ. I-5719, σκέψεις 35 και 36, της 25ης Μαρτίου 2004, C-231/00, C-303/00 και C-451/00, Cooperativa Lattepiú κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-2869, σκέψη 57, και της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, C-496/04, Slob, Συλλογή 2006, σ. I-8257, σκέψη 41).

35 Υπό το πρίσμα των αρχών αυτών πρέπει να εξετασθεί αν το οικείο κράτος μέλος, προβλέποντας ότι μόνον οι γαλακτοπαραγωγοί που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μεταξύ 1ης Σεπτεμβρίου 1981 και 1ης Μαρτίου 1984 μπορούν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς και αποκλείοντας τους παραγωγούς που ανέλαβαν τέτοιες υποχρεώσεις πριν την 1η Σεπτεμβρίου 1981, χρησιμοποίησε τη διακριτική ευχέρειά του κατά τρόπο σύμφωνο προς το κοινοτικό δίκαιο.

36 Όσον αφορά τη διατύπωση του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όσον αφορά υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων, η διάταξη αυτή καθορίζει καταληκτική ημερομηνία για τις υποχρεώσεις που ανελήφθησαν στο πλαίσιο αναπτυξιακού σχεδίου και προβλέπονται στο πρώτο εδάφιό της, προβλέποντας ότι μόνον οι παραγωγοί που προσυπέγραψαν τέτοιο σχέδιο υποβληθέν «πριν την 1η Μαρτίου 1984» μπορούν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς. Αντιθέτως, η διάταξη αυτή δεν καθορίζει ημερομηνία από την οποία πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη οι υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων για τη χορήγηση των εν λόγω ποσοτήτων.

37 Η ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 1981 που προβλέπει το άρθρο 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 εντάσσεται στο πλαίσιο της διακρίσεως που εισάγεται με τη διάταξη αυτή, όσον αφορά τον καθορισμό της ειδικής ποσότητας αναφοράς που μπορεί να χορηγηθεί, μεταξύ των «υπό εξέλιξη» σχεδίων (πρώτη περίπτωση) και των σχεδίων που εκτελέστηκαν μετά την ημερομηνία αυτή (δεύτερη περίπτωση). Όπως επισήμανε η Επιτροπή, από την αναφορά της ημερομηνίας αυτής δεν συνάγεται κανένα καθοριστικό συμπέρασμα όσον αφορά την οριοθέτηση των υποχρεώσεων πραγματοποιήσεως επενδύσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη για τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς.

38 Επιπλέον, η αναφορά του άρθρου 3, σημείο 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 στην ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 1981 αντιστοιχεί με την αναφορά του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού στο 1981 ως καταρχήν έτος αναφοράς. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών πάντως χρησιμοποίησε τη δυνατότητα

που του παρέχει η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού να επιλέξει το έτος 1983 ως έτος αναφοράς. Συνεπώς, η 1η Ιανουαρίου 1981 δεν πρέπει να μεταφερθεί ως κρίσιμη ημερομηνία στο πλαίσιο υποχρεώσεως πραγματοποιήσεως επενδύσεων αναληφθείσας χωρίς αναπτυξιακό σχέδιο, κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84.

39 Ως εκ τούτου, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς του J. Piek, η διατύπωση του άρθρου 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84 δεν περιέχει στοιχεία δυνάμενα να αποτρέψουν τον εκ μέρους κράτους μέλους περιορισμό της κατηγορίας των παραγωγών που μπορούν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς σε εκείνους που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1981.

40 Ο σκοπός στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 857/84 συνίσταται στην παροχή στα κράτη μέλη δυνατότητας προσαρμογής των ποσοτήτων αναφοράς, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη κατάσταση ορισμένων παραγωγών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Duff κ.λπ., σκέψη 13). Η εκπλήρωση του σκοπού αυτού πρέπει πάντως, όπως προκύπτει από το άρθρο 5 του κανονισμού αυτού, να πραγματοποιείται εντός των ορίων της εφεδρικής ποσότητας που καθορίζει το οικείο κράτος μέλος στο πλαίσιο της εγγυημένης ποσότητας.

41 Επομένως, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 3, σημείο 1, και 5 του κανονισμού 857/84 προκύπτει ότι, μολονότι πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν στους παραγωγούς που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων την απόλαυση των καρπών της επενδύσεώς τους (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσες αποφάσεις Cornée κ.λπ., σκέψη 12, και Spronk, σκέψη 15),

η δυνατότητα του κράτους μέλους να χορηγήσει προς τούτο ειδικές ποσότητες αναφοράς μπορεί να ασκηθεί μόνον εντός των ορίων της εγγυημένης ποσότητας, οι δε ποσότητες αυτές επιβαρύνουν το εθνικό απόθεμα. Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς του J. Piek, η δέσμευση αυτή μπορεί να δικαιολογήσει χρονικό περιορισμό των υποχρεώσεων πραγματοποιήσεως επενδύσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο αυτό.

42 Εν προκειμένω, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι, όπως υποστήριξε ο J. Piek κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η εξάντληση του εθνικού αποθέματος δεν μπορεί να αποδειχθεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, στο οποίο απόκειται να εξετάσει το ζήτημα αυτό, ένας χρονικός περιορισμός όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη αποβαίνει αναγκαίος όταν το κράτος μέλος που διαθέτει επί του ζητήματος αυτού περιθώριο εκτιμήσεως, μπορεί βασίμως να στηριχθεί στον κίνδυνο εξαντλήσεως του εθνικού αποθέματος. Σημειωτέον, συναφώς, ότι στις Κάτω Χώρες όλες οι ποσότητες αναφοράς μειώθηκαν την εποχή εκείνη κατά 8,65% (βλ. τις σκέψεις 13 και 14 της παρούσας αποφάσεως).

43 Ο χρονικός αυτός περιορισμός δεν μπορεί, εξάλλου, να θεωρηθεί δυσανάλογος προς τον εν λόγω κίνδυνο. Πράγματι, σταθμίζοντας τη ζημία των γαλακτοπαραγωγών που βρίσκονταν στην κατάσταση του J. Piek και την υποχρέωση του οικείου κράτους μέλους να τηρήσει τις επιταγές του άρθρου 5 του κανονισμού 857/84, πρέπει να επισημανθεί ότι ο από χρονικής απόψεως περιορισμός των υποχρεώσεων πραγματοποιήσεως επενδύσεων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς σε εκείνες που ανελήφθησαν πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1981 στηρίζεται στην άποψη ότι κάθε παραγωγός που ανέλαβε τέτοιες υποχρεώσεις πριν από την ημερομηνία αυτή διέθετε τουλάχιστο δεκαέξι μήνες για να τις τηρήσει πριν από την 1η Ιανουαρίου 1983, από την έναρξη δηλαδή του έτους που οι ολλανδικές αρχές επέλεξαν ως έτος αναφοράς. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προθεσμία αυτή αρκεί για να μπορέσει ο εν λόγω παραγωγός να πραγματοποιήσει εντός του έτους αναφοράς 1983 τη συμπληρωματική παραγωγή γάλακτος που

απορρέει από τις υποχρεώσεις του πραγματοποιήσεως επενδύσεων σε νέες θέσεις για αγελάδες γαλακτοπαραγωγής και για αγελάδες αναπαραγωγής.

44 Ο J. Piek, εξάλλου, δεν προέβαλε επιχειρήματα δυνάμενα να αντικρούσουν το ότι, εν γένει, είναι δυνατή η εκπλήρωση του σκοπού αυτού εντός της εν λόγω προθεσμίας.

45 Επίσης, οι παραγωγοί που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1981 δεν αποτελούν αντικείμενο δυσμενούς διακρίσεως έναντι εκείνων που ανέλαβαν τέτοιες υποχρεώσεις μετά την ημερομηνία αυτή. Συγκεκριμένα, οι πρώτοι, αντιθέτως προς τους δεύτερους, μπορούν καταρχήν, χωρίς να χρειαστεί να προσφύγουν σε κατά παρέκκλιση μέτρο χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 857/84, να λάβουν ποσότητα αναφοράς κατά την έννοια του άρθρου 2 του εν λόγω κανονισμού, η οποία αντανακλά την αύξηση της παραγωγής τους ως απόρροια των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν σε προγενέστερο στάδιο.

46 Όπως επισήμανε η Ολλανδική Κυβέρνηση, πρέπει επίσης να προστεθεί ότι η συνεκτίμηση υποχρεώσεων πραγματοποιήσεως επενδύσεων αναληφθεισών πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1981 ενείχε τον κίνδυνο μη προσήκουσας εφαρμογής της ρυθμίσεως περί των ποσοστώσεων γάλακτος. Συγκεκριμένα, παρέσχε στους παραγωγούς τη δυνατότητα να επικαλεστούν παλαιότερες υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων, τις οποίες είχαν αναλάβει πριν από την ημερομηνία αυτή, προκειμένου να λάβουν ειδικές ποσότητες αναφοράς, χωρίς να προσβλέπουν στην παραγωγή ή εμπορία γάλακτος, αλλά στην άντληση αμιγώς οικονομικού πλεονεκτήματος από την αγοραία αξία τους (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 22ας Οκτωβρίου 1991, C-44/89, von Deetzen, Συλλογή 1991, σ. I-5119, σκέψη 24, και της 20ής Ιουνίου 2002, C-401/99, Thomsen, Συλλογή 2002, σ. I-5775, σκέψεις 39 και 45).

47 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι στα ερωτήματα του Hoge Raad der Nederlanden πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 857/84 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν αντίκειται σε εθνική ρύθμιση όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία περιορίζει την κατηγορία των γαλακτοπαραγωγών που μπορούν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς σε εκείνους που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1981, αλλά πριν την 1η Μαρτίου 1984.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν αντίκειται σε εθνική ρύθμιση όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία περιορίζει την κατηγορία των γαλακτοπαραγωγών που μπορούν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς σε εκείνους που ανέλαβαν υποχρεώσεις πραγματοποιήσεως επενδύσεων μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1981, αλλά πριν την 1η Μαρτίου 1984.

(υπογραφές)